

Asia: VN/34767/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi ulkomaanopintolaiksi ja ammattipätevyyden tunnustamisesta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot esitysluonnoksesta

Laurea-ammattikorkeakoulu kiittää mahdollisuudesta lausua luonnosta hallituksen esitykseksi ulkomaanopintolaiksi ja ammattipätevyyden tunnustamisesta annetun lain muuttamisesta. Esitys lain muuttamisesta on ajankohtainen, koska ulkomaisen työvoiman saaminen Suomeen on lisääntynyt ja sen odotetaan jatkossa lisääntyvän merkittävästi osaajien tarpeen kasvaessa. Esitys tukee osaamisperustaisuutta tutkintojen ja ammattipätevyyden tunnustamisessa ja on siten linjassa Euroopan unionin maaliskuussa 2025 julkaiseman Osaamisunionin-tiedonannon kanssa, jossa korostuu osaamislähtöinen ajatusmalli. Osaamisperusteisuuden tavoitteena on edelleen vahvistaa Euroopan unionin sisämarkkinoiden toimivuutta sekä palveluiden ja henkilöiden vapaata liikkuvuutta mukaan lukien EU:n ulkopuolisten osaajien lisääminen EU:n työmarkkinoilla.

Säänneltyjen ammattien, kuten sosiaali- ja terveysalan osalta on yleisellä tasolla huomioitu riittävän osaamisen varmistaminen suomalaisessa sosiaali- ja terveydenhuollossa. Terveysalan osalta säänneltyjen ammattien osaamisen varmistaminen on kuvattu hyvin, mutta luonnoksessa ei huomioida lainkaan varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävää, vaan näkökulma painottuu varhaiskasvatuksen opettajan ja lastenhoitajan pätevoitymiseen. Luonnoksessa viitataan vain varhaiskasvatuslain pykälisiin 26 (opettaja) ja 28 (lastenhoitaja) vaikka varhaiskasvatuslaissa § 27 koskee varhaiskasvatuksen sosionomia.

27 § Varhaiskasvatuksen sosionomi

Kelpoisuusvaatimuksena varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäviin on vähintään sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto, johon sisältyvät varhaiskasvatukseen ja sosiaalipedagogiikkaan suuntautuneet vähintään 60 opintopisteen laajuiset opinnot, joista voidaan

säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella, tai sosionomin tutkinto, jota on täydennetty mainituilla opinnoilla.

Luonnoksessa tulisi huomioida myös ne henkilöt, joilla on aikaisempia ulkomailla suoritetuista sosiaalialan ja / tai varhaiskasvatuksen opintoja. Siinä tulee rakentaa mahdollisuus pätevytyä Suomessa varhaiskasvatuksen sosionomiksi hakijan osaamisen arvioinnilla ja sen perusteella määritettävillä täydentävillä opinnoilla, kelpoisuuskokeella tai sopeutumisajalla tai edellä mainittujen yhdistelmällä. Laurea-ammattikorkeakoululla on osaamista ja valmiutta lähteä kehittämään kansallista ulkomailla sosiaalialan tutkinnon suorittaneen henkilön tutkinnon pätevytyksen polkua varhaiskasvatuksen sosionomiksi.

Ammattikorkeakoulujen tehtävä ja rooli suomalaisen koulutusjärjestelmän tuottaman osaamisen arvioinnissa on tärkeä, jotta ammattilaisten osaamisen yhdenmukainen riittävä laatu voidaan varmistaa ja työmarkkinoille ei synny polarisoitumista suomessa ja ulkomailla tutkinnon suorittaneiden välille.

Lausunnonantajan näkemykset koskien ulkomaanopintolakia.

Ulkomaanopintolaki antaa selkeät raamit ulkomailla tutkintojen suorittaneiden tutkintojen tunnistamiseen ja osaamisen arviointiin suhteessa suomalaisen koulutusjärjestelmän tuottamaan osaamiseen, joka perustuu työelämän osaamistarpeisiin. Lakiluonnos edistää erityisesti ulkomailla jatkotutkinnon, tohtori tai lisensiaatti, suorittaneiden työllistymistä Suomeen, koska ”ulkomaisen tutkinnon tuottamasta kelpoisuudesta tehtävään päättää nimittävä taho”, ei viranomaisen. Toisaalta tämä lisää myös rekrytoivan tahon vastuuta ja kykyä arvioida ulkomailla suoritetun jatkotutkinnon tuottamaa osaamista. Erityisesti tämä korostuu julkisten toimijoiden, kuten korkeakoulujen ja sote-palveluja tuottavien organisaatioiden johtajien ja tutkijoiden rekrytoinneissa.

Laissa lähtökohtana ulkomailla suoritetun tutkinnon arvioinnin osalta on tutkinnon taso ja sen vertailtavuus suomalaiseen vastaavaan tutkintoon ja sen tuottamaan osaamiseen. Opetushallituksen rooli ja vastuut ovat selkeästi kuvattu muiden tutkintojen kuin säänneltyjen ammattien osalta. Säänneltyjen ammattien, kuten sosiaali- ja terveysala, vastuut ovat toimivaltaisen viranomaisella, joka on hyvä lähtökohta ammattihenkilön riittävän osaamisen varmistamiselle työskennellä suomalaisessa yhteiskunnassa. Toimivaltainen viranomaisen arvioi tällöin koulutuksen laajuuden, vaatavuuden ja sisällön sekä ammattikokemuksen suhteessa suomalaiseen tutkintoon ja sen tuottamaan osaamiseen. Hyvä, että laissa on mahdollistettu ammattipätevyyden tunnustamisesta vastaavalle taholle tarvittaessa pyytää korkeakoululta, muulta oppilaitokselta, koulutuksen järjestäjältä tai koulutuksen järjestäjien muodostamalta verkostolta päätöksenteon tueksi lausunnon hakijakohtaisesti. Lausunnon antava taho voi periä lausunnon siitä pyytäneeltä omakustannusarvon mukaisen maksun noudattaen valtion maksuperustelakia (150/1992).

Uudistetussakin ulkomaanopintolaissa on tärkeää säilyttää maininta ulkomailla suoritetuista korkeakoulututkinnoista, jotka ovat yhden tai useamman ulkomaisen korkeakoulututkinnon lisäksi

johtaneet Suomen korkeakoulututkintojen järjestelmään kuuluvaan tutkintoon. Näissä tapauksissa Opetushallitus ei antaisi lain mukaista päätöstä, vaan henkilö voisi osoittaa kelpoisuutensa julkisen sektorin virkaan tai tehtävään Suomen korkeakoulututkintojen järjestelmään kuuluvasta tutkinnosta annetulla tutkintoasetuksella.

Toimivaltainen viranomainen voi päätöksellään edellyttää täydentäviä opintoja ja/tai kelpoisuuskoetta ja/tai sopeutumisaikaa, joiden kautta varmistetaan suomalaisessa sosiaali- ja terveydenhuollossa edellytettävä riittävä osaaminen. Huomiona, että laki ei määrittele suomen kielen osaamistasoa, jolloin sen arviointi ja varmistaminen jää edelleenkin työnantajan vastuulle ja velvollisuudeksi. Lakiesitykseen olisi hyödyllistä lisätä ohjeistus suomen tai ruotsin kielen vähimmäisosaamisesta aloilla, joilla potilas- ja asiakasturvallisuus edellyttää kielen osalta vähimmäisosaamista.

On hyvä, että korkeakoulujen, koulutuksen järjestäjien ja muiden oppilaitosten tulee järjestää kelpoisuuskoheet päätöksessä edellytetyn mukaisesti, ja että osallistumisesta ja hyväksytystä suorituksesta annettavasta todistuksesta peritään kokeeseen osallistujalta omakustannusarvon mukainen maksu.

Asetus täydentävistä opinnoista mukailee Sairaanhoidajaksi Suomessa – ja SAILA-hankkeissa toteutettua, hyväksi havaittua mallia. Sopeuttamisajan mitan lisäksi olisi tärkeää huomioida sopeuttamisajana suoritettavien tehtävien monipuolisuus, jotta sopeuttamisajan työtehtävät ovat riittävät täydentämään terveydenhuollon ammattihenkilön EU direktiivien perusteella määriteltyä osaamisvajetta.

Lausunnonantajan näkemykset ammattipätevyyslain muutoksista.

Laurea-ammattikorkeakoulu Suomen suurimpana sairaanhoitajien kouluttajana kiinnitti erityistä huomiota säänneltyjen ammattien osalta ammattipätevyyslain muutoksiin.

Ammattipätevyden tunnistamisessa toimivaltaisen viranomaisen rooli ja vastuut ovat määritellyt selkeästi ja ne perustuvat virallisiin asiakirjoihin. Myös säänneltyjen ammattien osalta toimivaltaisen viranomaisen rooli ja vastuut ovat selkeät. Joustavuutta ammattipätevyden tunnistamiseen tuo se, että ammattipätevyden tunnustamispäätöksessä hakijalle voidaan asettaa vaatimus kelpoisuuskokeen suorittamisesta tai enintään kolme vuotta kestävästä sopeutumisajasta:

1) jos hakijan saaman koulutuksen sisältö on olennaisesti erilainen kuin vastaavan kansallisen koulutuksen sisältö;

2) jos Suomessa säännelty ammatti käsittää yhtä tai useampaa sellaista säänneltyä ammattitoimintaa, joka ei sisälly vastaavaan ammattiin hakijan kotijäsenvaltiossa, ja jos hakijan

saaman koulutuksen sisältö on olennaisesti erilainen kuin vastaavan kansallisen koulutuksen sisältö. Ammattipätevyysslain muutokset ovat perusteltuja ja myös linjassa kansallisten hankkeiden, Sairaanhoidajaksi Suomessa, Saira 1 ja 2 tuottaman tiedon ja toimintamallien kanssa. Sopeutumisaika ja kelpoisuuskoe tulevat lakimuutoksen osalta mahdollisiksi ulkomailla terveysalan ammattiin valmistuneille ja niitä on ammattikorkeakoulujen yhteistyönä kehitetty toimintamalleina Saira-hankkeissa.

Kuurne Fanni
Laurea-ammattikorkeakoulu Oy